

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СІМ'Ї, ЯКА СТРАЖДАЄ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Риженко Ігор Миколайович

*кандидат технічних наук, доцент,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук України,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Безпека життєдіяльності сім'ї в Україні в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним та складним питанням особливо коли ще ця сім'я страждає від домашнього насильства.

Безпека – це відсутність загроз життєво важливим інтересам людини: її життю, здоров'ю і добробуту [6].

Безпека належить до базових людських потреб і є потребою дефіциту. Це означає, що доки людина не почувається безпечно, вона не може належним чином дбати про потреби вищого порядку – соціальні та духовні [6]. Особливу увагу потрібно звернути з точки зору безпеки життєдіяльності на дітей які проживають в цих сім'ях адже їх психологічний та фізичний стан зазнає найбільшого впливу на їх здоров'я. Домашнє насильство в Україні в умовах воєнного стану на даному етапі повномасштабної війни яка триває вже не один рік та призвела до вимушених змін в сім'ях, а саме місця проживання (переселення), втрати основного місця роботи та достатніх засобів для існування сім'ї, лікування, провокують конфлікти й непорозуміння у стосунках і можуть призвести до насилля як між батьками так між батьками та їх дітьми [1].

Дуже часто пошук виходу з цих ситуації значно ускладнюється і тим, що в умовах збройного конфлікту постраждала особа чи особи ще більше залежать від свого кривдника як фінансово, так і фізично тому мовчать та не повідомляють.

Переважає більшість людей в теперішній складний та нестабільний час, проживаючи однією родиною в одному приміщенні, давно звиклись з тим, що сімейне насилля – є нормальна складова спільного життя і саме насилля між подружжям трапляється найчастіше та набуває звичної форми сімейного життя. Домашнє насильство полягає

у тому, що воно відбувається у колі близьких одне одному людей (подружжя, батьків та дітей, інших родичів, членів сім'ї) [5].

Як показує практика, що помилково вважати, що насильство у родинях в Україні в умовах воєнного стану – гостра проблема тільки неблагополучних сімей, і майже завжди сімейне насильство пов'язане з пияцтвом, бідністю, наркотиками. Насправді реально, насильство властиве всім соціальним групам і не залежить від економічного стану родини узагалі особливо в Україні в умовах воєнного стану тому має дуже багато різних форм та проявів які небезпечно впливають на безпеку життєдіяльності сім'ї.

Якщо фахово поглянути через призму безпеки життєдіяльності на домашнє насильство у сім'ї – це не є буденна звичайна родинна справа, а надзвичайно актуальна соціальна проблема, яка набуває щороку все більших масштабів про яку варто постійно наголошувати та активно діяти на всіх рівнях.

Тому що наслідки домашнього насильства в Україні в умовах воєнного стану щороку зростають так від початку 2024 року в Україні відкрили 8185 кримінальних проваджень, пов'язаних із домашнім насиллям. Це на 80% більше, ніж у 2023-му році. Про це повідомила начальниця відділу протидії домашньому насильству Офісу Генерального прокурора Ірина Шурхно. Станом на жовтень 2024 року постраждалими від домашнього насилля вважають понад 5 тисяч осіб, більшість з них – жінки та діти.

В Офісі Генерального прокурора загострення проблеми пов'язують із війною. Там закликають не замовчувати такі випадки, а звертатися по допомогу до правоохоронців.

Наразі вони працюють над тим, аби розслідування випадків насилля було більш орієнтовано на постраждалих, каже Ірина Шурхно.

Зокрема, йдеться про недопущення повторної травматизації, мінімізацію слідчих дій, забезпечення конфіденційності про факт злочину та інформацію про постраждалих.

"Багато постраждалих продовжують жити з кривдником і не звертаються за допомогою, оскільки вважають насильство особистою проблемою.

Проте приховування таких випадків може призвести до серйозніших наслідків", – зауважують в Офісі Генерального прокурора [2].

У соціальних мережах жінки (рідше – чоловіки) часто шукають відповіді на питання: «Що робити, коли чоловік б'є дружину?», «Як вгамувати тирана, якщо розлучитися – неможливо?».

Сьогодні людей в Україні в умовах воєнного стану у такому становищі – багато, і вони не знають та не мають достатньої інформації

в даному питанні, як себе реально захистити та з чого почати такий свій чи дітей захист [5].

У разі випадку домашнього насилля постраждалим потрібно звертатися по допомогу до поліції або на спеціальні гарячі лінії:

- 15-47 – урядова гаряча лінія із запобігання домашньому насильству;

- 116-123 (для дзвінків з мобільного) та 0800-500-335 (зі стаціонарного) – національна гаряча лінія із запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми та гендерній дискримінації;

- 0116-111 (для дзвінків з мобільного) або 0-800-500-225 (зі стаціонарного) – національна гаряча лінія для дітей та молоді;

- Також працює гаряча лінія громадської організації La Strada 0(800)500-335 (зі стаціонарних телефонів) у будні з 10-00 до 18-00.

- Дзвінки безкоштовні зі стаціонарних та мобільних телефонів будь-яких операторів по всій території України. Консультації електронною поштою: info@lastrada.org.ua

- 0-800-213-103 – контактний центр системи безоплатної правничої допомоги [3].

Звернувшись за ними, постраждалі можуть отримати фахову консультацію та інформацію про доступну допомогу, зокрема медичну, соціальну та правничу.

Крім того, українці, які зазнали насилля, можуть розраховувати на тимчасовий прихисток в притулку до 90 діб [5].

Нагадаємо, за даними Уповноваженого з прав людини Дмитра Лубінця, на перше півріччя 2024 року українці повідомляли про випадки домашнього насилля 97 тисяч разів.

За словами міністра внутрішніх справ Ігора Климента, 60% тих, хто вчиняє домашнє насилля, – військовослужбовці. Тому важливо звертати особливу увагу на психологічну реабілітацію бійців після їхнього повернення з передової [2].

Ще одним психологічним фактором є пасивність у захисті своїх прав. Багато хто вважає та глибоко переконаний, що під час воєнного стану звертатися по допомогу від насильства недоречно та що нічого не зміниться, а навпаки буде ще гірше.

У травні 2024 року Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект № 10249, спрямований на удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі. Законопроект має на меті приведення українського законодавства у відповідність до Стамбульської конвенції

Нагадаємо, майже два роки тому, 20 червня 2022 року, Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству проти жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами

(Стамбульська конвенція). Впровадження норм конвенції до українського законодавства є важливим для набуття членства України в ЄС.

Президент України Володимир Зеленський підписав пов'язаний з ратифікацією конвенції закон №8329, який передбачає штрафи та покарання за образливі повідомлення сексуального характеру та інші форми насильства за ознакою статі.

Підсумовуючи наведені статистичні дані, які відображають тенденції домашнього насильства в 2024 році в Україні, можна дійти до наступних висновків [4]. Актуальна проблема сьогодення домашнє насильство надалі є гострою для України та реально показує, що в умовах воєнного стану випадків насильства стало більше у порівнянні з попередніми роками, що ймовірно пов'язано з кризовими обставинами, з якими зіштовхнулася значна частина сімей нашої держави, тому безпека життєдіяльності таких сімей знаходиться під загрозою та потребує постійної уваги і контролю спеціальних органів.

Література:

1. <https://aph.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Domestic-Violence.pdf>
2. <https://life.pravda.com.ua/society/yak-chasto-v-2024-roci-ukrajinci-povidomlyali-pro-domashnye-nasillya-dani-upovnovazhenogo-303646/>
3. <https://life.pravda.com.ua/society/v-ukrajini-pobilshalo-vipadkiv-domashnogo-nasillya-na-80-bilshe-nizh-za-2023-rik-304084>
4. <https://life.pravda.com.ua/society/v-ukrajini-za-rik-zroslo-kilkist-vipadkiv-domashnogo-nasilstva-302210/>
5. <https://www.genderculturecentre.org/algoritm-zakhistu-lyudini-shho-poterpaie-v/>
6. <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/19/115>